

TRO PÅ FÖRÄNDRING

Valprogram
2027-2030

K
D
—

UMEÅ

Förord

Umeå kan bättre. Valet den 13 september kommer att vara avgörande för vilken riktning Umeå tar under de kommande fyra åren. Det handlar om vilka prioriteringar som ska göras, hur våra gemensamma resurser ska användas och vilket samhälle vi vill lämna över till nästa generation. Vi kristdemokrater vill se en kommun som sätter människan före systemen. Ett Umeå där familjer får stöd i vardagen, där barn och unga möts av en trygg och kunskapsfokuserad skola, där äldre får den omsorg de behöver och där skattemedlen används ansvarsfullt. Kommunens viktigaste uppgift är att skapa förutsättningar för ett gott liv för alla invånare. När välfärden fungerar, när människor känner trygghet och när beslut fattas nära dem som berörs växer tilliten och framtidstron. I detta valprogram presenterar vi Kristdemokraternas förslag för Umeå under kommande mandatperiod. Förslagen bygger på våra grundläggande värderingar och vår övertygelse om att varje människa har ett okränkbart värde.

För att förstå vår politik vill vi också kort beskriva de principer som vägleder vårt arbete.

Vår människosyn – Människovärdet

Varje människa har ett unikt och okränkbart värde. Ingen människa får behandlas som ett medel för någon annans syften eller utsättas för kränkningar och förtryck.

Människan behöver gemenskap för att utvecklas och må bra. Vi har både kroppsliga, själsliga och sociala behov. Därför tar kristdemokratins utgångspunkt i hela människan och i de gemenskaper som bär upp samhället. Den viktigaste gemenskapen är familjen. Där får vi ofta för första gången möta kärlek, omtanke, trygghet och ansvar.

Ingen är perfekt, alla kan göra fel – Ofullkomlighetstanken

Människan kan göra både gott och ont. Historien och vår egen samtid visar att ingen människa och inget system är perfekt. Insikten om människans ofullkomlighet gör att vi värnar maktindelning och demokratiska kontrollmekanismer. Ingen individ eller grupp bör samla för mycket makt. Den ger oss också ödmjukhet inför den egna politiska uppgiften. Vi tror inte att det går att skapa ett perfekt samhälle, men vi tror att samhället alltid kan bli bättre. Ofullkomlighetstanken påminner oss också om att människor kan göra misstag och att alla förtjänar möjligheten att få en andra chans.

Med ansvar för framtiden – Förvaltarskap

Vi har ett ansvar att förvalta det som vi fått i våra händer och lämna över det i gott skick till nästa generation. Det gäller vår miljö och våra naturresurser, men också kommunens ekonomi, offentliga verksamheter och gemensamma tillgångar. Kristdemokraterna vill förena ekonomiskt ansvarstagande med ett långsiktigt arbete för en hållbar utveckling. Det handlar om att ta ansvar både för dagens och morgondagens Umeåbor.

Rätt beslut på rätt nivå – Subsidiaritetsprincipen

Beslut ska fattas så nära människor som möjligt. Det familjen kan avgöra själv ska inte kommunen styra över. Det kommunen kan hantera ska inte flyttas till staten, och det Sverige kan besluta om ska inte i onödan flyttas till EU. Subsidiaritetsprincipen handlar om att ge människor, familjer, föreningar och lokalsamhällen möjlighet att ta ansvar och påverka sin egen vardag. Samtidigt finns frågor som kräver samarbete på regional, nationell eller internationell nivå.

Exempelvis kan många miljöutmaningar bara lösas genom gemensamma insatser över nationsgränserna.

Den gyllene regeln – solidaritet

Solidaritet handlar om att se sin medmänniska och behandla andra så som man själv vill bli behandlad. Kristdemokraterna vill värna varje människas frihet, värdighet och möjligheter. Vi står på de utsattas sida och vill motverka utanförskap, ensamhet och orättvisor.

Alla människor har samma värde och ska omfattas av samhällsgemenskapen. Ett starkt samhälle byggs inte genom att människor ställs mot varandra utan genom ansvar, omtanke och gemenskap.

Tycker du som vi?

Varmt välkommen att bli medlem!

Veronica Kerr

Gruppledare

Våra tre toppkandidater till Umeå kommunfullmäktige 2026

Veronica Kerr

Anders Sellström

Maria Edblom Tauson

Engagera dig för det du tror på!

Mer valfrihet och makt åt den enskilde

- Människan före systemen

Varje människa är unik och har ett okränkbart värde. Därför måste välfärden utgå från människan – inte från systemen. För Kristdemokraterna är det självklart att den som behöver stöd, vård eller omsorg också ska ha inflytande över hur stödet utformas. Människor mår bättre när de kan påverka sin egen vardag och fatta beslut om sådant som är viktigt för dem själva.

Det gäller genom hela livet. Föräldrar ska kunna välja den förskola eller skola som passar deras barn bäst. Den som behöver stöd inom funktionshinderomsorgen ska ha inflytande över sin vardag. Äldre ska kunna välja vem som utför deras hemtjänst och ha möjlighet att påverka hur omsorgen utformas. Det handlar om respekt för människors olika behov, önskemål och livssituationer.

För att valfrihet ska fungera krävs mångfald. När flera utförare verkar sida vid sida skapas fler alternativ för den enskilde. Samtidigt stimuleras utveckling, nytänkande och kvalitetsförbättringar inom välfärden. Ett starkt näringsliv och ett levande entreprenörskap är grunden för det välstånd som finansierar vår gemensamma välfärd. Samtidigt bidrar en mångfald av utförare inom välfärden till utveckling, nytänkande och förbättrade arbetssätt. När kommunala verksamheter, privata företag, kooperativ och idéburna organisationer verkar sida vid sida skapas fler perspektiv och fler idéer. Det driver kvalitetsutveckling och ger människor större möjlighet att hitta lösningar som passar deras behov. I slutändan är det inte organisationsformen som är viktigast, utan resultatet för den enskilde. En mångfald av aktörer stärker både civilsamhället och kvaliteten i de tjänster som erbjuds kommunens invånare.

Vi välkomnar privata företag, idéburna organisationer, kooperativ och andra aktörer som vill bidra till att utveckla välfärden. Det viktiga är inte vem som driver verksamheten utan att verksamheten håller hög kvalitet och att den som använder tjänsten känner trygghet och förtroende. Umeå kommun ska ställa samma höga krav på kvalitet, uppföljning och tillsyn oavsett vem som utför verksamheten. Den som levererar god kvalitet ska ges möjlighet att fortsätta utveckla verksamheten, medan den som inte lever upp till kraven ska kunna väljas bort.

Kristdemokraterna vill:

- Värna och utveckla valfriheten inom äldreomsorgen återinför LOV i hemtjänsten.
- Införa valfrihetssystem (LOV) även inom fler delar av omsorgen där det är lämpligt.
- Ge fler äldre möjlighet att välja utförare av hemtjänst och omsorg.
- Uppmuntra intraprenader och andra verksamhetsformer som ger medarbetare större inflytande över verksamheten.
- Att kommunala regelverk, upphandlingar och tillsyn utformas så att mindre, idéburna och lokala aktörer kan konkurrera på rimliga villkor.
- Säkerställa att kvalitetskrav, uppföljning och ersättningsmodeller är likvärdiga oavsett driftsform.

Familjepolitik för ökad trygghet och frihet

- Trygghet i det lilla ger trygghet i det stora

”Människor utvecklas, mognar och mår bäst i små gemenskaper. I den lilla gemenskap som familjen utgör får vi möjlighet att ge och ta emot kärlek, omtanke och förståelse, men också att lära oss ansvar och hänsyn till andra. Familjen svarar mot människans kanske mest grundläggande behov – att bli sedd, bekräftad och älskad för den man är, och att inte vara utbytbar.”

För Kristdemokraterna är familjen samhällets viktigaste gemenskap. Familjer ser olika ut, men deras betydelse är densamma. Det är i familjen vi oftast får våra första erfarenheter av trygghet, ansvar, tillit och gemenskap.

Barns behov och rättigheter ska vara utgångspunkten för familjepolitiken. Barn behöver kärlek, trygghet, närvarande vuxna och tid tillsammans med sina föräldrar. Föräldrarna är de viktigaste personerna i ett barns liv och har det främsta ansvaret för sina barn. Politikens uppgift är inte att tala om för familjer hur de ska leva sina liv, utan att skapa goda förutsättningar för att vardagen ska fungera.

Många familjer upplever idag stress, tidsbrist och svårigheter att få ihop livspusslet. Därför vill vi föra en politik som ger familjer större frihet och fler möjligheter att forma sin vardag utifrån sina egna behov och önskemål.

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. I Umeå ska inget barn behöva växa upp med våld, missbruk, försummelse eller annan allvarlig otrygghet. När föräldrars omsorg inte räcker till måste samhället finnas där med stöd, skydd och tidiga insatser. Barnets bästa ska alltid vara utgångspunkten i beslut som rör barn och unga.

Föräldraskapet är en av livets viktigaste uppgifter, men det kan också vara krävande. Därför vill Kristdemokraterna stärka stödet till föräldrar genom lättillgängligt föräldrastöd, familjerådgivning och tidiga insatser när problem uppstår. Genom att upptäcka och möta utmaningar tidigt kan vi förebygga psykisk ohälsa, stärka familjerna och ge fler barn en trygg uppväxt.

Vi vill också stärka samverkan mellan familjecentraler, barnavårdscentraler, förskolor, skolor och socialtjänst. När olika verksamheter samarbetar ökar möjligheten att ge rätt stöd i rätt tid och att fånga upp barn och familjer som behöver hjälp innan problemen växer sig stora.

Kristdemokraterna vill:

- Att alla föräldrar ska erbjudas tillgång till föräldrastöd under barnets uppväxt.
- Att stärka samverkan mellan familjecentraler, barnavårdscentraler, förskola, skola och socialtjänst.
- Att barn som far illa ska upptäckas tidigare och få stöd snabbare.
- Att familjehem ska få bättre stöd och förutsättningar att ge barn en trygg uppväxt.
- Att familjerådgivningen ska vara lättillgänglig och utan långa väntetider.
- Att Familjerådgivningen läggs ut på entreprenad
- Att alla blivande/nyblivna föräldrar ges en familjerådgivningscheck med två gratis Besök.

Barnomsorg och förskola

”Förskoleverksamheten ska vara flexibel till sin karaktär och möta det enskilda barnets behov. Familjer ska kunna välja mellan olika omsorgsformer. God valfrihet för föräldrarna förutsätter mångfald i utbudet.”

Barnomsorg och förskola ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och lärande. Verksamheten ska hålla hög kvalitet, ge barnen trygghet och stimulans samt skapa goda förutsättningar för ett livslångt lärande.

Kristdemokraterna vill öka familjernas handlingsutrymme och värna föräldrarnas rätt att välja den barnomsorg som passar deras barn bäst. Familjer är olika och barn har olika behov. Därför behövs en mångfald av barnomsorgsformer och utförare.

Vi vet att många barngrupper i förskolan är för stora. När grupperna växer ökar risken att barn inte får det stöd, den trygghet och den uppmärksamhet de behöver. För Kristdemokraterna är mindre barngrupper en viktig kvalitetsfråga. Människor utvecklas, mognar och mår bäst i mindre gemenskaper där de blir sedda och bekräftade.

För barn med särskilda behov är valfriheten särskilt viktig. Barn med exempelvis neuropsykiatriska funktionsnedsättningar kan behöva olika typer av pedagogiska miljöer för att utvecklas och må bra. Därför behöver familjer ha möjlighet att välja mellan olika verksamheter och inriktningar.

Förskolan har också en viktig roll i att tidigt upptäcka barn som far illa eller riskerar att hamna i utsatthet. Personalen ska ges goda förutsättningar att upptäcka signaler, samverka med andra verksamheter och agera när barn behöver stöd och skydd.

Kristdemokraterna vill:

- Att det ska finnas stor valfrihet och mångfald vid val av barnomsorg och förskola.
- Att kommunala och fristående förskolor ska ges likvärdiga förutsättningar.
- Minska barngruppernas storlek i förskolan med målet att nå Skolverkets riktlinjer om högst 12 barn i grupper för barn 1–3 år och högst 15 barn i grupper för barn 4–5 år.
- Att pedagogisk omsorg, såsom familjedaghem, ska finnas som ett reellt alternativ till förskolan.
- Att behovet av barnomsorg under obekvämlig arbetstid ska tillgodoses.
- Att öppen förskola ska finnas med rimlig närhet i kommunens olika delar.
- Att personal inom barnomsorg och förskola ges fortbildning för att tidigare upptäcka barn som far illa och för att stärka kunskapen om anmälningsskyldigheten.
- Att föräldrar ska kunna ansöka om plats i förskola upp till ett år innan platsen ska tas i anspråk.

Grundskola

- Där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter

”Skolan har två huvuduppgifter: dels att stimulera elevernas intellektuella och praktiska kunskapsutveckling och kritiska tänkande, dels att, tillsammans med föräldrarna, fostra eleverna till ansvarsfulla samhällsmedborgare. Under förutsättning att skolorna har denna utgångspunkt, följer läroplanen och lever upp till kvalitetskrav, ska de ges ett stort mått av frihet att själva utforma undervisningen.”

Kristdemokraternas vision är en skola där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter. En skola där varje elev får möjlighet att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och där kunskap, bildning, trygghet och studiero står i centrum. Läraren är skolans viktigaste resurs. Därför vill vi ge lärare bättre förutsättningar att vara just lärare. Onödig administration ska minska och mer tid ska kunna läggas på undervisning, planering och mötet med eleverna. Trygghet och studiero är grundläggande för lärande. Alla elever ska kunna gå till skolan utan rädsla för mobbning, hot eller kränkningar. Skolan ska präglas av tydliga förväntningar, respekt för andra människor och en trygg arbetsmiljö för både elever och personal.

Under senare år har Kristdemokraterna särskilt lyft behovet av en mer tillgänglig skola för barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Alltför många elever riskerar idag att misslyckas i skolan trots att de har förmågan att nå kunskapsmålen om de får rätt stöd. Skolan måste bli bättre på att tidigt upptäcka behov, anpassa undervisningen och erbjuda rätt stödinsatser. Ingen elev ska behöva misslyckas på grund av att skolan inte förmår möta elevens behov. Därför vill vi stärka arbetet med anpassade lärmiljöer, särskilt stöd och resursskolor för elever som behöver det.

Kristdemokraterna vill:

- Att kommunala och fristående skolor ges likvärdiga förutsättningar.
- Att lärarnas administrativa börda minskar så att mer tid kan läggas på undervisning och elever.
- Införa en elevhälsogaranti som innebär att varje elev ska kunna komma i kontakt med elevhälsan varje skoldag. Elevhälsan ska finnas tillgänglig online.
- Att lovskola erbjuds elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen.
- Att nolltolerans ska gälla mot mobbning, trakasserier och annan kränkande behandling.
- Att fler vuxna ges möjlighet att bidra i skolmiljön genom samarbete med civilsamhälle och föreningsliv.
- Att det på kommunens hemsida ska finnas öppna jämförelser mellan alla skolor i kommunen.
- Att kommunalt och enskilt drivna skolor ska ges likvärdiga förutsättningar såväl ekonomiskt som verksamhetsmässigt.
- Att det ska finnas resurser för läromedel och digitala verktyg som stöttar alla elevers lärande.
- Att skolorna ska ha kompetens att tidigt kunna upptäcka barn i behov av särskilt stöd och ekonomiska medel för att sätta in de stödresurser som krävs i det enskilda fallet.

- Att lärare och skolpersonal ska ges fortbildning för ökad kunskap kring psykisk ohälsa och självmord.
- Att personalen inom skolan ska ges fortbildning för att tidigare upptäcka tecken hos barn som far illa och för att erhålla kunskap om hur man tillämpar anmälningsplikten.
- Att skolan ska upprätta ett ”ansvarskontrakt” mellan elev, föräldrar och personal med syfte att stödja eleven att nå sina uppsatta mål.
- Att barn med NPF-problematik ska ha rätt till en lämplig lärmiljö samt en fysisk skolmiljö och pedagogik som gör det möjligt att klara skolgången. Särskilda resursklasser eller undervisningsgrupper ska finnas.
- Att den som medvetet förstör skolmiljön, exempelvis genom klotter, ska medverka till att återställa skadan.
- Att kommunala skolor uppmuntras att ombildas till intraprenader
- Att stärka kunskapsnivån om hedersrelaterat våld och förtryck genom nödvändiga granskningar, utbildningsinsatser och handlingsplaner

Gymnasieskola

- En skola som möter varje elevs utmaningar

Gymnasieskolan ska ge unga människor kunskaper, framtidstro och goda möjligheter att ta nästa steg mot högre studier, yrkesliv eller eget företagande. Varje elev ska mötas av höga förväntningar, tydliga mål och lärare som tror på elevens förmåga att lyckas.

Kristdemokraterna vill se en gymnasieskola där kunskap står i centrum. Undervisningen ska präglas av tydlighet, struktur och höga ambitioner. Elever ska veta vad som förväntas av dem och vilka kunskaper som krävs för att nå sina mål.

Lärodd undervisning är grunden för goda studieresultat. Samtidigt behöver skolan möta elever med olika behov och förutsättningar. Ingen elev ska lämna gymnasiet utan att ha fått det stöd som krävs för att kunna fullfölja sin utbildning.

Gymnasieskolan har också en viktig roll i kommunens kompetensförsörjning. Många arbetsgivare inom industri, teknik, vård, omsorg och andra branscher har svårt att hitta rätt kompetens. Därför behöver samarbetet mellan gymnasieskolan, näringslivet och det offentliga stärkas så att fler unga får utbildningar som leder till arbete och egen försörjning.

Entreprenörskap, innovation och kreativitet är viktiga för Umeås framtid. Skolan ska därför uppmuntra företagsamhet och ge elever möjlighet att utveckla sina idéer och sitt entreprenöriella tänkande.

Kristdemokraterna vill:

- Att studie- och yrkesvägledningen ska ge elever god kunskap om arbetsmarknadens behov och framtida yrkesmöjligheter.
- Att gymnasieskolorna arbetar aktivt för att upptäcka och stötta elever med problematisk frånvaro.

- Att en elevhälsogaranti införs som innebär att varje elev ska kunna komma i kontakt med elevhälsan varje skoldag. Elevhälsan ska finnas tillgänglig online.
- Att fler gymnasieelever ges möjlighet att läsa högskolekurser under sin gymnasietid.
- Att samarbetet mellan gymnasieskolan, universitetet och näringslivet stärks.
- Att fler elever ges möjlighet att möta arbetslivet genom praktik, studiebesök och mentorskap.
- Att entreprenörskap och företagsamhet uppmuntras, bland annat genom ett fortsatt starkt stöd till Ung Företagsamhet (UF).
- Att gymnasieskolan bidrar till att möta framtidens kompetensbehov inom bland annat industri, teknik, vård och omsorg.
- Att elever i den anpassade gymnasieskolan som har intresse och möjlighet ska erbjudas praktik eller lärlingsplatser i nära samverkan med arbetslivet.
- Att kommunen ska verka för att alla ungdomar mellan 15–18 år som önskar ska erbjudas feriearbete.
- Att elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ges det stöd och de anpassningar som krävs för att kunna fullfölja sin gymnasieutbildning.
- Att den som medvetet förstör skolmiljön, exempelvis genom klotter, ska medverka till att återställa skadan.
- Att en betydande andel av den ersättning som betalas till Umeå kommun för VFU-studenter ska gå till de lärare som handleder studenterna som ekonomisk ersättning.

Äldreomsorg

- Världighet har ingen åldersgräns

Människovärdet förändras inte med åldern. Varje människa har samma värde och rätt till ett värdigt liv, oavsett hälsa, funktionsförmåga eller behov av stöd. Äldreomsorgen ska präglas av trygghet, världighet, självbestämmande och delaktighet. Kristdemokraterna vill se en äldreomsorg som utgår från människan – inte från systemen. Den som behöver stöd ska mötas som individ och ges möjlighet att påverka sin vardag. Omsorgen ska vara personcentrerad och utgå från den enskildes behov, önskemål och livssituation.

Att bli äldre ska inte innebära att man förlorar makten över sitt eget liv. Äldre ska kunna välja boendeform, påverka sin omsorg och i största möjliga utsträckning behålla sina vanor, relationer och intressen. Valfrihet och inflytande är lika viktiga för äldre som för andra människor.

Närhet och gemenskap är grundläggande mänskliga behov. Kommunen kan aldrig ersätta familj, vänner, grannar, föreningar och ideella krafter, men den kan skapa goda förutsättningar för att dessa gemenskaper ska kunna bidra. Därför vill vi stärka samarbetet mellan äldreomsorgen och civilsamhället för att minska ensamhet och öka livskvaliteten.

En äldreomsorg som sätter människan först

Under senare år har debatten om äldreomsorgen i Umeå alltför ofta handlat om system, scheman och organisation. För Kristdemokraterna är utgångspunkten den motsatta. Omsorgen ska

anpassas efter människan, inte människan efter omsorgens system. Vi motsätter oss modeller som riskerar att minska flexibiliteten och individanpassningen i omsorgen. Den äldre ska få hjälp utifrån sina behov, inte utifrån schabloner eller administrativa konstruktioner.

Kontinuitet är en viktig kvalitetsfråga. Den som får hemtjänst ska så långt som möjligt möta personal som man känner igen och känner sig trygg med.

Trygghet och kvalitet

Äldreomsorgen ska vara en trygg plats. De allvarliga händelser som uppmärksammas under senare år visar att kvalitet, ledarskap och uppföljning aldrig får tas för givna. Kristdemokraterna vill stärka kvalitetsarbetet, förbättra uppföljningen och säkerställa att missförhållanden upptäcks och hanteras tidigt. Vi vill också stärka den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen genom fler sjuksköterskor och en ökad läkarmedverkan.

Våld mot äldre är ett dolt samhällsproblem som måste tas på större allvar. Personal inom äldreomsorgen behöver kunskap och verktyg för att upptäcka tecken på våld, övergrepp och annan utsatthet. Äldre som utsätts ska få stöd och hjälp att bryta sin situation.

Attraktiva arbetsplatser ger bättre omsorg

En god äldreomsorg förutsätter engagerade och kompetenta medarbetare. Därför måste Umeå kommun vara en attraktiv arbetsgivare. Vi vill förbättra arbetsmiljön, stärka kompetensutvecklingen och skapa bättre förutsättningar för personal att stanna kvar i yrket. Språkkunskaper är en viktig del av kvaliteten och patientsäkerheten. Den som arbetar inom äldreomsorgen ska kunna förstå och göra sig förstådd. För att frigöra tid för omsorg vill vi fortsätta utveckla vårdserviceteam som kan avlasta undersköterskor och vårdpersonal med praktiska uppgifter och tillsyn. Vi vill också utveckla ett äldrekompetenscenter som stärker kompetensutveckling, handledning och kvalitetsarbete inom verksamheterna.

Gemenskap genom hela livet

Ingen människa ska behöva åldras i ensamhet. Därför vill vi utveckla träffpunkter, aktiviteter och mötesplatser i samverkan med föreningsliv, samfund och frivilligorganisationer.

Kristdemokraterna har under lång tid drivit frågan om att införa Ung Omsorg i Umeå, och vi är glada över att verksamheten nu blivit verklighet. Genom att skapa naturliga möten mellan unga och äldre bidrar Ung Omsorg till ökad livskvalitet för äldre samtidigt som fler unga får inblick i vård- och omsorgsyren. Vi vill fortsätta utveckla denna typ av verksamheter som stärker gemenskapen mellan generationer. Vi vill också skapa fler möten mellan generationer. När äldreboenden, förskolor, skolor och föreningsliv samverkar skapas gemenskap som berikar både unga och äldre. Initiativ som Ung Omsorg är goda exempel på hur fler unga kan få kontakt med äldre samtidigt som intresset för vården stärks.

Kristdemokraterna vill:

- Att äldreomsorgen ska vara personcentrerad och utgå från den enskildes behov, önskemål och livssituation.
- Att fasta schablontider och ramtider inom hemtjänsten ersätts av en individuell och flexibel hemtjänst.
- Att den enskilde ska kunna välja utförare av hemtjänst och omsorg.

- Att den enskilde ska kunna välja äldreboende och ställa sig i kö då plats inte kan erbjudas.
- Att varje person som fyllt 85 år ska kunna erbjudas plats i trygghetsboende utan biståndsbedömning.
- Att mobila trygghetslarm erbjuds för att stärka äldres självständighet, trygghet och möjlighet till utevistelse.
- Att vårdnära serviceteam utvecklas för att avlasta undersköterskor och vårdpersonal från uppgifter som inte kräver vårdutbildning.
- Att ett äldrekompetenscenter utvecklas för att stärka kompetens, handledning och kvalitetsutveckling inom äldreomsorgen.
- Att språktest införs vid nyanställning inom äldreomsorgen.
- Att den medicinska kompetensen stärks genom fler sjuksköterskor och ökad läkarmedverkan.
- Att arbetet mot ofrivillig ensamhet prioriteras genom träffpunkter, sociala aktiviteter och samverkan med civilsamhället.
- Att anhörigstödet stärks och görs mer lättillgängligt.
- Att all personal inom äldreomsorgen utbildas i att upptäcka och hantera våld mot äldre och våld i nära relation.
- Att användningen av välfärdsteknik utvecklas för att stärka trygghet, självständighet och livskvalitet. Inte som ett verktyg för att spara pengar.
- Att antalet hemtjänstpersonal per hemtjänstmottagare inte ska vara fler än att den enskilde kan lära känna alla.
- Att en utomhusgaranti införs inom äldreomsorgen så att äldre som önskar får möjlighet till regelbunden utevistelse.
- Att måltider inom äldreomsorgen i större utsträckning ska kunna tillagas nära den äldre i stället för att baseras på färdigproducerade och återuppvärmda matlådor.
- Att äldreomsorgen ska erbjuda hemlagad, näringsrik och individanpassad mat med fokus på kvalitet och smak.
- Att äldre på särskilda boenden ska kunna erbjudas ett glas vin eller en öl till maten om de själva önskar det, utan extra kostnad utöver omsorgsavgiften.
- Att pilotprojektet Ung Omsorg som startat upp våren 2026 utökas till fler boenden samt permanentas.
- Att logopedier anlitas inom omsorgen som en kompetenshöjande resurs för personalen och för att säkerställa att personer med sväljsvårigheter får rätt vård.
- Att införa ett individuellt anhörigstöd på max 3000 kr till anhörigvårdare att nyttja för hushållsnära tjänster eller friskvård.
- Att det ska finnas kuratorer tillgängligt i äldreomsorgen för samtalsstöd till boende och anhöriga.
- Att kommunen ska, tillsammans med entreprenörer och investerare, utveckla välfärden exempelvis genom innovationsupphandlingar och fler alternativ inom omsorgen.

- Att ideellt driven och idéburen vård och omsorg ska ges goda förutsättningar att växa fram och driva verksamhet.
- Att kommunens värdighetsgarantier ska vara tydliga och konkreta samt innehålla tydliga redovisningar av vad kommunen förbinder sig till om inte värdighetsgarantin uppfylls. (Kvalitetsdeklarationer)
- Att förenklad biståndsbedömning ska gälla för personer som fyllt 80 år och som önskar enklare serviceinsatser eller hushållsnära tjänster som städning, inköp med mera.
- Att hemtjänstpersonal och övrig vård och omsorgspersonal får utbildning om våld i nära relation samt ges verktyg för att kunna tolka signaler på våld och hur de bör agera därefter.
- Att Umeå kommun ansluter sig till WHO:s nätverk för äldrevänliga kommuner

Kommunen som arbetsgivare

Umeå kommun är en av regionens största arbetsgivare. Samtidigt ser vi hur många verksamheter brottas med hög personalomsättning, ökande sjukfrånvaro och svårigheter att rekrytera personal. Alltför många medarbetare upplever att de inte får rätt förutsättningar att utföra sitt arbete.

Kristdemokraterna anser att problemen inte alltid handlar om pengar. Under senare år har Umeå kommun lagt stora resurser på olika verksamheter utan att resultaten alltid blivit bättre.

Ledarskap, organisation och arbetsmiljö är minst lika viktiga som budgetnivåer.

De som arbetar närmast verksamheten ser ofta problemen först. Därför måste kommunen bli bättre på att lyssna på sina medarbetare och ta deras erfarenheter på allvar. En organisation utvecklas inte genom fler styrdokument utan genom att ta vara på kunskapen hos dem som möter kommuninvånarna varje dag.

De senaste årens händelser har också visat hur viktigt det är med öppenhet. Ingen medarbetare ska behöva tveka inför att rapportera missförhållanden eller slå larm när något inte fungerar. Tystnadskultur hör inte hemma i en kommunal verksamhet. Kritik och förbättringsförslag ska välkomnas, inte motarbetas. Därför vill Kristdemokraterna säkerställa en oberoende och välfungerande visselblåsarfunktion där medarbetare tryggt kan rapportera missförhållanden och där signaler om brister tas på allvar, utreds och följs upp.

Vi vill att Umeå kommun ska vara en arbetsgivare som människor söker sig till och väljer att stanna hos. Det kräver bra chefer, rimliga arbetsvillkor, möjlighet till kompetensutveckling och en arbetsmiljö där medarbetarna känner sig respekterade och lyssnade på.

En attraktiv arbetsgivare ställer inte bara krav på sina medarbetare. Den ger också rätt förutsättningar att lyckas. Men lika viktigt är att kommunen vågar ställa tydliga krav på den kompetens som krävs för uppdraget. Att möta människor i utsatta situationer, ge vård och omsorg eller fatta beslut som påverkar människors vardag ställer höga krav på både kunskap och omdöme.

Arbetsgivaren har ett stort ansvar vid rekrytering att säkerställa att den som anställs har de kunskaper och färdigheter som krävs. Här finns det fortfarande utrymme för förbättringar.

Rekryteringsbehoven är stora, men lösningen kan aldrig vara att sänka kraven på kompetens. Det gäller inte minst språkkunskaper. Att kunna förstå och göra sig förstådd är en grundläggande förutsättning för god omsorg, trygg kommunikation och patientsäkerhet. Därför vill Kristdemokraterna införa språktester i svenska vid nyanställning inom äldreomsorgen.

Vi vill också säkerställa att medarbetare som arbetar självständigt inom vård och omsorg har relevant utbildning och rätt kompetens för sina arbetsuppgifter. En värdig omsorg kräver både kunskap och erfarenhet.

Samtidigt behöver kommunen bli bättre på att ta tillvara den samlade kompetensen inom omsorgen. Vi vill därför underlätta samarbete mellan olika utförare, exempelvis genom gemensamma utbildningsinsatser, kompetensutveckling och samverkan kring vikariepooler. Det stärker både kvaliteten i verksamheten och möjligheterna att rekrytera och behålla personal.

Förutom att ta tillvara goda exempel inom den egna verksamheten måste kommunen aktivt söka kunskap och inspiration från andra kommuner och länder. Kristdemokraterna vill särskilt utveckla arbetet med schemaläggning inom äldreomsorgen. Bra scheman är en viktig förutsättning för god arbetsmiljö, hög kontinuitet och kvalitet i omsorgen. Kommunen ska därför ta tillvara nya arbetssätt, tekniska lösningar och erfarenheter från andra verksamheter som kan bidra till bättre scheman för både personal och omsorgstagare.

Kommunen måste också bli bättre på att lära av andra. Goda idéer ska inte stanna vid kommungränsen. I Finland är vårdruket betydligt mer attraktivt än i Sverige. Här har Umeå en unik möjlighet genom närheten till Vasa och Österbotten. Kristdemokraterna vill därför fördjupa samarbetet och erfarenhetsutbytet med våra finska grannar, inte minst när det gäller äldreomsorg, kompetensförsörjning, arbetsmiljö och organisering av verksamheten.

Kompetensförsörjningen är en av kommunens största utmaningar under kommande år. Detta gäller inte minst inom räddningstjänsten, där många deltidsbrandmän har svårt att kombinera sitt uppdrag med ett ordinarie arbete. För att säkerställa beredskap och trygghet i hela kommunen behöver Umeå kommun vara en aktiv och flexibel arbetsgivare.

Kristdemokraterna vill därför att kommunen arbetar för fler kombinationstjänster där arbete i kommunens verksamheter kan kombineras med uppdrag som deltidsbrandman. På så sätt kan kommunen både stärka kompetensförsörjningen och bidra till en tryggare beredskap i hela kommunen.

Kristdemokraterna vill:

- Att Umeå kommun som arbetsgivare tar initiativet till att fler kombinationsanställningar skapas så att fler kan bli deltidsbrandmän.
- Att en utbildningsinsats på schemaläggare genomförs för att skapa bättre arbetsvillkor.

- Att målsättningen ska vara att helgtjänstgöring sker var tredje helg och inte som idag varannan helg för att underlätta familjelivet för anställda.
- Att arbetstidsförkortning för nattpersonal ska innebära färre nätter och inte kortare nätter.
- Att kommunen säkerställer en oberoende visselblåsarfunktion där misstänkta missförhållanden kan rapporteras, utredas och följas upp utan risk för påverkan eller intressekonflikter.
- Att resursspass inom omsorgen avskaffas och ersätts med långsiktiga schemalösningar som ger bättre arbetsmiljö och ökad kontinuitet för omsorgstagarna.
- Att samtliga delade turer inom äldreomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning avskaffas för att skapa bättre arbetsvillkor, en mer hållbar arbetsmiljö och öka omsorgsyrkenas attraktivitet.

Ett tillgängligt samhälle för alla

"Myten om den perfekta människan som ideal och norm riskerar att bli ett hot mot viktiga värden som delaktighet och solidaritet. Politiken måste förankras i en människosyn som både tillmäter människan ett absolut och okränkbart värde och erkänner att alla människor är olika med olika begåvning, intressen och förutsättningar."

Kristdemokraterna utgår från att varje människa har samma värde och rätt till delaktighet i samhällsgemenskapen. Ingen människa ska begränsas av bristande tillgänglighet, otillräckligt stöd eller förutfattade meningar om vad hon kan eller inte kan göra. Människor med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att leva ett så självständigt liv som möjligt. Stödinsatser ska utformas med respekt för individens behov, önskemål och självbestämmande. Den enskilde ska ha inflytande över sin vardag och över de insatser som ges.

Familjen och de anhöriga spelar ofta en avgörande roll i människors liv. Samhällets insatser ska därför utformas så att de stärker både den enskilde och de anhöriga, utan att ansvaret vältras över på familjen. Arbete, utbildning och meningsfull sysselsättning är viktiga delar av delaktigheten i samhället. Fler personer med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att komma närmare arbetsmarknaden genom praktik, lärlingsplatser, anpassade anställningar och samverkan med näringslivet.

Ett tillgängligt samhälle handlar också om den fysiska miljön. Bostäder, kollektivtrafik, offentliga lokaler och kommunal service ska utformas så att alla människor kan ta del av dem på lika villkor.

För personer med funktionsnedsättning är möjligheten att förflytta sig en grundläggande förutsättning för självständighet och delaktighet i samhället. I dag är färdtjänst ofta det enda alternativet, vilket kan begränsa både flexibilitet och frihet. Kristdemokraterna vill därför införa mobilitetsstöd som ett komplement till färdtjänsten. Genom ekonomiskt stöd till ett eget anpassat fordon kan fler människor få ökad självständighet, bättre livskvalitet och större möjlighet att leva ett aktivt liv på sina egna villkor.

Kristdemokraterna vill:

- Att kommunen ska vara ett föredöme i att anställa personer som står långt från arbetsmarknaden.
- Att personer med funktionsnedsättning ska ges större inflytande över de insatser som ges.
- Att valfriheten inom LSS-verksamheter stärks och att fler utförare ges möjlighet att bidra till verksamheten.
- Att bostadsförsörjningsplaneringen säkerställer att det finns tillräckligt med bostäder för personer med funktionsnedsättning.
- Att individuella önskemål ska väga tungt vid val av boende inom LSS.
- Att fler personer inom daglig verksamhet ges möjlighet att pröva praktik, lärlingsplatser eller arbete utifrån sina egna förutsättningar.
- Att samarbetet mellan kommunen, näringslivet och civilsamhället stärks för att skapa fler vägar till arbete och sysselsättning.
- Att kommunens lokaler, information och tjänster ska vara tillgängliga för alla invånare.
- Att anhöriga till personer med omfattande funktionsnedsättningar erbjuds ett starkt och lättillgängligt stöd.
- Att Umeå kommun inrättar mobilitetsstöd för personer med funktionsnedsättning
- Att kommunens information, verksamheter och mötesplatser ska vara tillgängliga även för personer som är döva eller hörselskadade, bland annat genom tillgång till teckenspråkstolk.

Sociala insatser

"Medmänsklighet och kärlek är grundläggande värden som inspirerar till solidaritet. Solidaritetsprincipen motiverar oss att ta gemensamt ansvar för alla människor, i synnerhet de utsatta. Den sociala omsorgen ska utgå från människans behov av små, naturliga gemenskaper, främst familjen. Socialpolitiken ska stödja när det brister och stimulera de positiva krafter som finns hos varje människa."

Kristdemokraterna vill bygga ett samhälle där människor får stöd när livet är svårt, men också hjälp att återfå makten över sin egen situation. Sociala insatser ska präglas av respekt för människovärdet, tilltro till individens förmåga och ett tydligt fokus på att människor ska kunna leva självständiga liv. Barn som växer upp i utsatthet måste uppmärksammas tidigt. När problem upptäcks i tid ökar möjligheten att ge rätt stöd och förhindra att svårigheter växer sig större. Därför behöver kommunen, skolan, hälso- och sjukvården, polisen och andra myndigheter samverka bättre kring barn och familjer som behöver stöd.

Missbruk och beroendesjukdom drabbar inte bara den enskilde utan ofta också familj, anhöriga och barn. Kristdemokraterna står bakom en restriktiv ANDTS-politik och vill kombinera förebyggande arbete med en tillgänglig och effektiv missbruks- och beroendevård. Beroende är en sjukdom och människor som drabbas ska mötas med både tydlighet och medmänsklighet.

Våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld mot äldre är allvarliga samhällsproblem som kräver ett långsiktigt arbete. Kommunen måste bli bättre på att upptäcka utsatthet, ge stöd till den som drabbas och samverka med polis, sjukvård och civilsamhälle för att förebygga våld.

Ingen människa ska behöva stå utan tak över huvudet. Hemlöshet ska mötas med både socialt stöd och långsiktiga lösningar som hjälper människor tillbaka till egen försörjning och ett tryggt boende.

Kristdemokraterna vill:

- Att kommunen bedriver ett aktivt förebyggande arbete mot ANDTS-relaterad problematik, med särskilt fokus på barn och unga.
- Att barn som lever i utsatthet upptäcks tidigare och får stöd snabbare.
- Att myndigheter och verksamheter samverkar utifrån barnets bästa, inte utifrån organisatoriska gränser.
- Att arbetet mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld mot äldre stärks.
- Att kvinnojourer, tjejjourer och andra stödverksamheter ges långsiktiga förutsättningar att bedriva sin verksamhet.
- Att kommunen utvecklar arbetet för att förebygga ekonomisk utsatthet bland barnfamiljer.
- Att socialtjänstens arbete ska ha fokus på egen försörjning och vägar tillbaka till arbete och självständighet.
- Att modellen Bostad först utvecklas som en del av arbetet mot hemlöshet.
- Att ingen ska behöva stå utan tak över huvudet i Umeå kommun.
- Att det ska finnas tillräckligt med bostadssociala kontrakt för människor som behöver stöd att etablera sig på bostadsmarknaden.
- Att samverkan mellan kommunen, civilsamhället och idéburna organisationer stärks för att hjälpa människor ur social utsatthet.

Trygghet

- Ett tryggt samhälle byggs tillsammans

”Det viktigaste sättet att bekämpa brottsligheten är genom förebyggande insatser och det är framför allt vuxnas ansvar gentemot barn och ungdomar. Familjens roll att fostra och leda de unga är av största vikt. Samhället måste vidare ge tydliga signaler om vad som är rätt och vad som är fel.”

Trygghet är en av kommunens viktigaste uppgifter. Människor ska kunna känna sig trygga i sitt hem, på väg till jobbet eller skolan, på bussen, i centrum och i sitt bostadsområde.

Kristdemokraterna vill bygga ett samhälle där människor känner tillit till varandra och till samhällets institutioner. Ett tryggt samhälle skapas inte enbart genom fler ordningsvakter eller

kameror. Det byggs också genom starka familjer, fungerande skolor, ett levande föreningsliv och vuxna som bryr sig om barn och unga.

Det förebyggande arbetet måste börja tidigt. Barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet ska upptäckas i tid och mötas av tydliga vuxna, stödinsatser och positiva alternativ. Kommunen, skolan, polisen, socialtjänsten och civilsamhället behöver arbeta tillsammans för att förhindra att unga rekryteras till kriminella miljöer.

Samtidigt måste samhället vara tydligt mot brottsligheten. Den som utsätter andra människor för brott ska mötas av konsekvenser. Brottsoffer ska få stöd och hjälp, och den som vill lämna en kriminell livsstil ska ges möjlighet att göra det.

Trygghet handlar också om den fysiska miljön. God belysning, levande stadsmiljöer, trygga mötesplatser och välskötta offentliga miljöer bidrar till att människor känner sig trygga och använder stadens gemensamma rum.

Kristdemokraterna vill:

- Att kommunen stärker det förebyggande arbetet för barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet.
- Att sociala insatsgrupper utvecklas för att hjälpa unga att lämna en kriminell livsstil.
- Att stödcentrum för unga brottsoffer utvecklas.
- Att kommunen erbjuder professionellt brottsofferstöd.
- Att orosmöten och bekymringssamtal används tidigt när unga riskerar att dras in i kriminalitet.
- Att kommunen arbetar för fler trygghetskameror på platser där otryggheten är stor.
- Att ordningsvakter används som ett komplement till polisens arbete där behov finns.
- Att arbetet mot välfärdsbrott och bidragsfusk stärks.
- Att samarbetet skola-polis bör utvecklas, till exempel genom att anställa pensionerade poliser som säkerhetssamordnare i skolan.
- Att kollektivtrafiken görs tryggare, bland annat genom flexibla nattstopp.
- Att tryggheten i centrum och bostadsområden stärks genom bättre belysning, skötsel och utformning av offentliga miljöer.
- Att mötesplatser, såsom lekparkar, skapas i centrum för att göra stadskärnan mer levande.
- Att fler trygga mötesplatser för barn och unga skapas i samverkan med föreningslivet.
- Att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck fortsätter att utvecklas i samverkan mellan kommun, skola, polis och civilsamhälle.
- Att bedrägerier och annan brottslighet riktad mot äldre uppmärksammas och förebyggs genom information och samverkan.

Jämställdhet

- Kristdemokratisk feminism

”Grunden för jämställdhet mellan kvinnor och män är alla människors lika och okränkbara värde. Feminism innebär för oss ömsesidig respekt och att vi erkänner varandras lika värde. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att forma sina egna liv och göra egna självständiga val.”

Kristdemokraternas jämställdhetspolitik utgår från människovärdet. Kvinnor och män har samma värde, samma rättigheter och samma ansvar. Jämställdhet handlar om att varje människa ska ha frihet att forma sitt eget liv utan att begränsas av diskriminering, fördomar eller förtryck. Vi tror inte att människor blir fria genom att politiken detaljstyr deras liv eller talar om vilka val de borde göra. Människor är olika och familjer ser olika ut. Jämställdhet handlar därför inte om att alla ska göra samma val, utan om att kvinnor och män ska ha samma möjligheter att göra sina egna val.

Samtidigt finns det områden där samhället måste vara tydligt. Ingen människa ska behöva leva med våld, hot eller förtryck. I de fall den privata sfären präglas av våld i nära relationer och hedersförtryck måste samhället agera kraftfullt. Det krävs skilda och specialiserade åtgärder för dessa två problem. Hedersrelaterat våld och förtryck utmärker sig genom sitt kollektiva och patriarkala uttryck. Det sker i regel välplanerat och sanktioneras av en bredare gemenskap, snarare än att handla om en enskild mans våld mot en enskild kvinna i en tvåsam relation. Både unga män och kvinnor drabbas, och förtrycket begränsar människors innersta frihet. Vi vill se utökade utbildningsinsatser inom skola och omsorg för att tidigt upptäcka tecken på hedersförtryck och våld.

Ekonomisk självständighet är också en viktig jämställdhetsfråga. Fler människor ska ges möjlighet att försörja sig själva genom arbete, utbildning och företagande.

Kristdemokraterna anser att jämställdhetsperspektivet ska vara en naturlig del av all kommunal verksamhet. Precis som kommunens verksamheter ska beakta barnperspektiv och tillgänglighetsperspektiv när beslut fattas, ska relevanta jämställdhetsaspekter vägas in där de hör hemma.

Vi menar att dagens jämställdhetsutskott har utvecklats till en parallell struktur som riskerar att flytta fokus från verkliga jämställdhetsutmaningar. Utskottet väljer själv vilka ärenden som ska granskas ur ett jämställdhetsperspektiv, vilket har lett till att betydande resurser läggs på frågor där kopplingen till jämställdhet är närmast obefintlig.

Jämställdhetsarbetet blir starkare när ansvaret ligger i ordinarie verksamheter och nämnder, där besluten fattas och där konsekvenserna av besluten bäst kan bedömas. Därför vill Kristdemokraterna avveckla kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott och i stället säkerställa att relevanta jämställdhetsperspektiv beaktas inom respektive nämnds ordinarie arbete. På så sätt minskar vi den politiska administrationen och säkerställer att resurserna läggs på kärnverksamheten.

Kristdemokraterna förespråkar inte kvotering vid rekrytering, men inser att problem kan uppstå när arbetsplatser har en mycket ojämn könsfördelning. Detta blir ett större problem vid myndighetsutövning om personer känner sig i förväg dömda och orättvist behandlade just på

grund av sitt kön. Detta skadar förtroendet för kommunen och i längden riskerar det att färre vågar söka hjälp.

Kristdemokraterna vill:

- Att kommunens verksamheter arbetar aktivt för att upptäcka och motverka våld i nära relationer.
- Att kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck stärks inom skola, socialtjänst och omsorg.
- Att personal inom omsorg, skola och socialtjänst får utbildning för att upptäcka tecken och agera mot både våld i nära relationer och hedersförtryck.
- Att kvinnojourer, tjejjourer och andra stödverksamheter ges goda förutsättningar att hjälpa människor som utsätts för våld.
- Att kvinnor och män ska ges likvärdiga möjligheter till arbete, utbildning och egen försörjning.
- Att Umeå kommun som arbetsgivare arbetar för ett gott ledarskap, lika möjligheter till utveckling och en arbetsmiljö fri från diskriminering.
- Att kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott avvecklas och att jämställdhetsperspektivet i stället integreras i respektive nämnds ordinarie beslutsprocesser.
- Att verksamheter inom Umeå kommun medvetandegörs om vad en sned könsfördelning inom personalen kan innebära för den målgrupp de vänder sig till.

Antisemitism

Det judiska livet har en självklar plats i Umeå, men vi ser med stort allvar på att antisemitismen återigen ökar i samhället. Hat, trakasserier och fördomar mot judar får aldrig normaliseras eller viftas bort som enstaka incidenter. Antisemitism är inte ett problem som löses genom centrala strategier eller kommunal byråkratisering, utan genom tydliga, handfasta och kompromisslösa åtgärder i de verksamheter där medborgarna möts – framför allt i skolan och i det offentliga rummet.

Kristdemokraterna accepterar inga former av rasism eller judehat i Umeå kommun. Vi menar att vägen framåt kräver ett proaktivt värderingsarbete, ett starkt stöd till det judiska civilsamhället samt att kommunen agerar direkt och kraftfullt när fientliga strukturer uppstår. Kunskapen om och beredskapen mot antisemitism måste höjas systematiskt inom Umeås skolor och sociala verksamheter.

Kristdemokraterna vill:

- Att kommunen antar IHRA¹s definition av antisemitism som vägledande verktyg i kommunens verksamheter.

---

¹ **International Holocaust Remembrance Alliance** *Internationella alliansen för hågkomst av Förintelsen*).

- Att kommunala bidrag inte ska tilldelas, eller ska kunna återkallas, för föreningar som sprider, främjar eller accepterar antisemitism eller andra antidemokratiska värderingar
- Att skolnämnderna får i uppdrag att kartlägga antisemitismen i Umeås skolor och därefter uppdraget att ta fram konkreta åtgärdsförslag.
- Att kommunen tar initiativ till att arrangera en utställning där det judiska livet uppmärksammas. Denna utställning kan med fördel ske genom ett samarbete med Judiska museet.

AI och digitalisering – teknik i människans tjänst

Digitalisering och artificiell intelligens (AI) är inte självändamål, utan verktyg för att bygga ett mänskligare samhälle. Rätt använt kan AI revolutionera den kommunala servicen, kapa onödig byråkrati och frigöra värdefull tid för personalen i välfärden. Kristdemokraterna vill att Umeå kommun ska ligga i framkant när det gäller att implementera smart teknik som ökar effektiviteten och förbättrar arbetsmiljön.

Samtidigt kräver den snabba teknikutvecklingen ett skärpt fokus på individens integritet, etik och robust IT-säkerhet. Tekniken ska stötta och förstärka den mänskliga kontakten – inte ersätta den. AI ska användas för att automatisera pappersarbete och interna processer, så att lärare får mer tid för sina elever och undersköterskor får mer tid för våra äldre.

Kristdemokraterna vill:

- Att kommunen tar fram en samlad strategi för hur kommunen ska förhålla sig till AI. Strategin ska definiera i vilka avseende kommunen kan dra nytta av AI, beskriva de risker som finns samt innehålla etiska riktlinjer.

Umeås landsbygd

- Hela kommunen ska leva

Umeå är mer än stadskärnan. Kommunens landsbygd, byar och mindre tätorter är en viktig del av Umeås identitet, utveckling och framtid. Kristdemokraterna vill att hela kommunen ska leva och utvecklas. Människor ska kunna bo, arbeta, driva företag och bilda familj i hela kommunen. Det ska inte spela någon avgörande roll om man bor i centrala Umeå, i Holmsund, Hörnefors, Sävar eller i någon av kommunens många byar.

Alltför ofta fattas beslut utifrån ett stadsperspektiv. Kristdemokraterna vill istället att kommunens utveckling ska bygga på förståelse för att olika delar av kommunen har olika förutsättningar och behov. En levande landsbygd är inte ett särintresse, den är en tillgång för hela kommunen.

För att människor ska kunna bo kvar och välja att flytta till landsbygden krävs fungerande service, goda kommunikationer, bra skolor, tillgång till äldreomsorg och goda möjligheter att driva företag. Kommunen måste bli bättre på att se landsbygdens möjligheter och ta tillvara det lokala

engagemang som finns i byar och samhällen runt om i kommunen. Landsbygdens företag spelar en viktig roll för jobb, tillväxt och lokal utveckling. Många företag står inför generationsskiften och kompetensutmaningar. Kommunen ska därför vara en partner som underlättar företagande och utveckling, inte ett hinder.

Ett starkt föreningsliv, aktiva byaföreningar och lokala samlingsplatser är viktiga för både gemenskap och utveckling. När människor får möjlighet att påverka sin närmiljö stärks både sammanhållningen och framtidstron.

Kristdemokraterna vill:

- Att den kommunala finansieringen av enskilda vägar stärks.
- Att stöd till samlingslokaler och mötesplatser på landsbygden säkerställs.
- Att byaföreningar och lokala utvecklingsgrupper ges goda möjligheter att bidra till utvecklingen av sina områden.
- Att landsbygdsperspektivet ska finnas med i kommunens beslutsfattande.
- Att tillgången till kommunal service ska värnas i hela kommunen.
- Att kommunen verkar för god digital infrastruktur och bredbandsutbyggnad i hela kommunen.
- Att goda förutsättningar skapas för företagande, generationsskiften och nyetableringar på landsbygden.
- Att det kommunala vetot vid etablering av vindkraft värnas.
- Att det lokala inflytandet över strandskyddsfrågor stärks.
- Att kollektivtrafik och vägunderhåll utvecklas så att människor kan bo och arbeta i hela kommunen.
- Att kommunen för en aktiv dialog med byar, föreningar och lokala aktörer om utvecklingen av landsbygden.
- Att skolor och förskolor på landsbygden ska ges långsiktiga förutsättningar att finnas kvar och utvecklas.
- Att belysningen längs gång- och cykelvägar, skolvägar och andra viktiga stråk på landsbygden förbättras för att öka tryggheten för barn, vuxna och äldre.

Kultur och fritid

"Ett vitalt civilsambälle är av stor betydelse eftersom engagemang i föreningar, frivilligorganisationer och samfund innebär demokratisk fostran och normöverföring. Det främjar också det personliga ansvarstagandet. Dessutom är det civila sambället en mötesplats där sociala kontakter skapas och utvecklas både inom och mellan generationer."

Umeå ska vara en kommun där människor inte bara bor – utan också lever, möts och utvecklas. Kultur, idrott, friluftsliv, föreningsliv och andra gemenskaper bidrar till livskvalitet, folkhälsa och sammanhållning. Kristdemokraterna vill ge människor möjlighet att engagera sig och skapa gemenskaper tillsammans med andra. Därför vill vi stärka civilsambället och värna föreningarnas självständighet. Politikens uppgift är att skapa goda förutsättningar för kultur- och fritidslivet, inte att detaljstyra det.

Föreningslivet spelar en särskilt viktig roll för barn och unga. Genom idrott, kultur, scouting och andra aktiviteter får unga gemenskap, förebilder och möjlighet att utvecklas. Föreningslivet är också en viktig kraft för integration, folkhälsa och förebyggande arbete mot utanförskap och kriminalitet. Kommunens uppgift är att vara en möjliggörare för dessa verksamheter, inte att göra det svårare för dem att växa och utvecklas. Lokala föreningar ska känna att kommunen är en partner som lyssnar på deras behov och tar tillvara deras engagemang.

Kultur är en del av ett gott liv. Alla människor, oavsett ålder, bakgrund eller funktionsförmåga, ska ha möjlighet att ta del av kultur och själva få skapa kultur. Särskilt viktigt är det att barn och unga tidigt får möta kultur, läsning, musik och skapande verksamhet. Även äldre ska ha möjlighet att ta del av kultur och sociala aktiviteter. Kultur bidrar till livskvalitet, gemenskap och välbefinnande genom hela livet.

Umeå har också unika natur- och kulturmiljöer som bidrar till kommunens attraktivitet och livskvalitet. Platser som Arboretum Norr är viktiga både som besöksmål, rekreationsområden och lärmiljöer. De ger människor möjlighet att uppleva natur, kultur och kunskap i en tillgänglig miljö och bidrar till att göra Umeå till en attraktiv kommun att leva och verka i.

Kristdemokraterna vill:

- Att civilsamhället, föreningslivet, studieförbunden, kyrkorna och andra idéburna organisationer ges goda förutsättningar att bedriva verksamhet.
- Att bidragssystemen i större utsträckning bygger på grundstöd och mindre detaljstyrning.
- Att organisationer som inte respekterar demokrati och mänskliga rättigheter inte ska få kommunala bidrag.
- Att kulturskolan fortsatt ska vara en prioriterad verksamhet med målet att nå fler barn och unga.
- Att kommunala lokaler och anläggningar i högre grad ska vara tillgängliga för föreningslivet.
- Att föreningar ska ges möjlighet att driva anläggningar där det är lämpligt.
- Att spontanidrottsplatser och aktivitetsytor ska finnas i hela kommunen och beaktas i all fysisk planering.
- Att personer med funktionsnedsättning ska ha god tillgång till kultur- och fritidsutbud.
- Att kulturverksamhet erbjuds på äldreboenden i samverkan med kulturinstitutioner och civilsamhälle.
- Att föreningslivet aktivt involveras i arbetet för integration, folkhälsa och social gemenskap.
- Att kommunen erkänner spelkultur som en naturlig del av kultur- och fritidslivet och skapar goda förutsättningar för föreningar och verksamheter inom gaming och e-sport.
- Att lokala föreningars behov ska väga tungt när kommunala lokaler och anläggningar fördelas i respektive kommundel.
- Att kommunen förbättrar informationen till föreningslivet om vilka stöd, bidrag och utvecklingsmöjligheter som finns att söka.

- Att Arboretum Norr utvecklas och ges långsiktiga förutsättningar att fortsätta vara ett attraktivt besöksmål, rekreationsområde och kunskapscentrum.
- Att säkerställa tillräcklig ishallskapacitet för att möta föreningslivets behov.

Bostäder och samhällsbyggande

Ett kristdemokratiskt samhällsbyggande utgår från människors behov av trygghet, gemenskap och delaktighet. Vi vill bygga attraktiva livsmiljöer där människor vill bo, leva och bilda familj. Samhällsplaneringen ska skapa förutsättningar för både tillväxt och livskvalitet.

Umeå växer och fler människor vill bo i kommunen. Det ställer krav på en bostadspolitik som möter olika människors behov och livssituationer. Det behövs fler bostäder, men också större variation i utbudet. Unga, barnfamiljer, äldre och personer med funktionsnedsättning behöver olika typer av boenden.

Kristdemokraterna vill se ett ökat byggande av småhus, radhus, bostadsrätter och hyresrätter. Människor ska kunna göra en bostadskarriär genom livet utan att behöva lämna sitt område eller sin kommun.

Samhällsplaneringen ska präglas av kvalitet och långsiktighet. Nya bostadsområden ska vara trygga, trivsamma och väl gestaltade. Parker, lekplatser, mötesplatser och god tillgång till service ska finnas med redan från början när nya områden planeras.

Människor som berörs av ny bebyggelse ska ges reella möjligheter att påverka utvecklingen av sina närområden. Kommunen ska ta tillvara det lokala engagemang som finns och föra en aktiv dialog med boende, föreningar och företag.

Kristdemokraterna vill:

- Att kommunen öppnar upp fler områden för bostadsbyggande i både staden och på landsbygden.
- Att kommunen säkerställer en långsiktig tillgång på byggklara villatomter och småhustomter i Umeås tätort, kommundelar och landsbygdsområden.
- Att det byggs fler bostäder med varierande upplåtelseformer såsom hyresrätter, bostadsrätter och äganderätter.
- Att samhällsplaneringen ska bidra till trygga, vackra och välskötta bostadsområden.
- Att invånarnas inflytande över förändringar i närområdet stärks.
- Att möjligheten till ombildning av hyresrätter till bostadsrätter ska finnas i områden där det bidrar till ökad variation av upplåtelseformer.
- Att fler bostäder planeras för äldre och personer med funktionsnedsättning.
- Att kommunen upplåter mark för kolonilotter och andra gröna mötesplatser.
- Att bostadsområden planeras utifrån människors faktiska transportbehov och att parkeringsmöjligheter inte försämras genom orealistiska antaganden om framtida resvanor.

- Att kommunen inför tjänstegarantier med fastställda handläggningstider och reducerade avgifter när kommunen inte uppfyller sina åtaganden.

Ekonomi

Ansvar för varje skattekrona

En hållbar ekonomi är grunden för en väl fungerande kommun. Utan ordning och reda i ekonomin riskerar kvaliteten i skola, omsorg och andra viktiga verksamheter att försämrans. Kristdemokraterna vill därför föra en ansvarsfull ekonomisk politik där varje skattekrona används så effektivt som möjligt.

Kommunens ekonomi handlar ytterst om människors pengar. De resurser som kommunen förfogar över kommer från invånare och företag som varje dag arbetar, driver verksamheter och bidrar till samhällets utveckling. Därför måste politiker vara varsamma med hur pengarna används. För Kristdemokraterna är utgångspunkten enkel: kommunen ska fokusera på sina kärnuppdrag. Skola, omsorg, trygghet och grundläggande kommunal service ska alltid prioriteras före verksamheter som ligger utanför kommunens huvudsakliga ansvar. God ekonomisk hushållning handlar ytterst om att kunna skilja mellan behov och önskemål.

God kvalitet skapas inte enbart genom ökade anslag. Ledarskap, organisation, arbetsmiljö och förmågan att använda resurser klokt är minst lika viktiga. Kommunen måste därför ständigt arbeta med att utveckla verksamheterna och använda resurserna på ett mer effektivt sätt.

Vi tror inte att lösningen på alla problem är högre skatter. Umeå kommun måste ständigt arbeta för att använda resurserna bättre, minska onödig administration och säkerställa att pengarna når verksamheterna där de gör störst nytta. En välskött ekonomi handlar också om att ta ansvar för framtida generationer. Kommunen ska inte skjuta kostnader framför sig eller bygga upp en skuld som framtidens skattebetalare tvingas bära.

Kristdemokraterna vill:

- Att kommunen prioriterar sina kärnuppdrag – skola, omsorg, trygghet och grundläggande service.
- Att varje skattekrona används effektivt och med största möjliga nytta för kommuninvånarna.
- Att kommunens administration kontinuerligt ses över för att frigöra resurser till verksamheterna.
- Att investeringar planeras långsiktigt och med hänsyn till kommunens ekonomiska bärkraft.
- Att kommunen för en ekonomi som möjliggör skattesänkningar.
- Att kommunens verksamheter regelbundet genomlysas för att identifiera effektiviseringar och förbättringsmöjligheter.
- Att kommunala resurser i första hand används där de gör störst skillnad för invånarnas välfärd.

- Att kommunen ställer höga krav på uppföljning, kvalitet och resultat i alla verksamheter.
- Att arbetet mot välfärdsbrott, bidragsfusk och felaktiga utbetalningar stärks.
- Att kommunen för en ekonomisk politik som tar ansvar både för dagens och morgondagens Umeåbor.

Klimat och miljö

Ansvar framtida generationer

För Kristdemokraterna handlar miljöpolitiken om förvaltarskap. Vi har ett ansvar att lämna över naturen och våra gemensamma resurser i gott skick till kommande generationer. Miljöansvar och ekonomiskt ansvar är inte varandras motsatser – de måste gå hand i hand.

Klimatutmaningarna är stora, men omställningen måste ske på ett sätt som människor och företag klarar av. Klimatpolitiken får inte utformas så att människor på landsbygden, barnfamiljer eller företagare lämnas utan rimliga alternativ.

Umeå kommun ska bidra till minskad miljöpåverkan genom smarta investeringar, energieffektivisering, hållbara transporter och ett aktivt arbete för att minska avfall och resursslöseri. Samtidigt måste kommunen respektera att människors förutsättningar ser olika ut. För många är bilen en nödvändighet för att få vardagen att fungera.

Lokal matproduktion, ett aktivt jordbruk och ett hållbart brukande av skog och mark är viktiga delar av både miljöarbetet och den lokala utvecklingen. Närproducerad mat minskar transporter, stärker beredskapen och bidrar till levande landsbygder.

Kristdemokraterna vill:

- Att Umeå kommun ökar andelen närproducerade livsmedel i sina verksamheter.
- Att modellen "Ko på rot" införs som en del av arbetet för att öka andelen lokalt producerade råvaror.
- Att kommunens upphandlingar i större utsträckning möjliggör för lokala producenter att delta.
- Att kommunens miljöarbete ska fokusera på konkreta resultat snarare än symbolåtgärder.
- Att människor ges möjlighet att välja hållbara transportalternativ utan att bilen motarbetas där den behövs.
- Att kommunens natur- och friluftsområden bevaras och utvecklas för framtida generationer.
- Att kommunen bidrar till ökad lokal beredskap genom att stärka förutsättningarna för lokal livsmedelsproduktion.